

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

SPRÁVY ČSKP

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Členský obežník
Československého svazu kresťanských pracujúcich
Švajčiarska
1974-Júl -August-7/8

30.výročie SNP.

29.augusta t.r.bude tomu 30 rokov,keď bolo vyhlásené Slovenské Národné Povstanie.Druhá svetová vojna vo svojej záverečnej fáze ukazovala jasnú porážku hitlerovsko-fašistického Nemecka.Zdá sa,že je historicky nutné poukázať na túto skutočnosť aj v exile,aby si hlavne mladšia generácia ujasnila,prečo k povstaniu na Slovensku došlo.

14.marca 1939 bol vyhlásený samostatný Slovenský štát."Das Grosse Lexikon von A bis Z"vydanýVerlagsgesellschaft m.b.H.Buch und Zeit v Kolíne,uvádza na strane 3302-Geschichte:Fast 1000 Jahre ungar.1867 Beginn der Madjarisierung.Teilweise Autonomie im Vertrag von Pittsburg 1918.1939-1945 selbstständiger Staat unter dtsh.Herrschaft-Tiso.

Nemožno poprieť fakt,že Slovenský štát existoval,avšak jeho zrod je podmienený hanebnou zmluvou Mnichova ako ukážka,že Hitler vo svojej expanzii v strednej Európe umožnil malému národu samostatnosť.Ale Slovensko túto samostatnosť dostalo preto,že na jeho území žila početná skupina Nemcov,ktorá s pomocou Karmazínovou-v Čechách Henleinovou,pomáhala s vtedajšou Hlinkovou ľudovou stranou rozbiť republiku Československú.Ako dôkaz vtedajšie heslo:"Esterházy,Henlein,Hlinka-to je jedna linka."Vďaka tejto "jednote"Slovensko stratilo svoje južné územie Viedenskou arbitrážou 2.novembra 1938.Iný fakt je ten,že na Slovensku v najkrajších miestach-kúpeloch,boli usadené deti nemeckých nacistických prominentov,ktorým nechýbala čokoláda,maslo,rožky a iné dobroty,na ktoré sa deti slovenských rodičov mohli iba dívať.A ďalej,ako sa mohlo súhlasiť s deportáciou Židov a ich nevinných detí do koncentračných táborov!To sú zlomkové ukážky situácie,ktorá vyústila v SNP. Z národného a štátneho povedomia znejú slová básnika Slováka-Lúča Kováča:
V krajší svet.

Hľa,Masarykov ideál
i nad Slovenskom vrie
rodí sa nový,silný ľud
čo srdce nezaprie.

A od Tatier až k Šumave
od Dunaja až k Vltave
si bratia ruky podajú
o t č i n e ku sláve.

Toto povedomie podalo si ruky v povstaní,kde bojovali a obetovali svoje životy Slováci,Češi,Rusi,Francúzi a aj iní za znovuoobnovenie demokratickej republiky Československej.Citujem slová Dr.Frant.Bokesa zo Slovenskej vlastivedy vydannej roku 1946 Akadémiou vied a umení v Bratislave:"Autor prichystal opísanie boja o oživotvorenie Československa od r.1939 a národného povstania v r.1944".Áno,nemôžeme poprieť,že SNP bolo vyvrcholením boja za obnovu Československej republiky.Tento dejinný fakt si prečítajte aj z pera iných účastníkov SNP.Je priamo neuveriteľné,že tentoboju našich národov po 24 rokoch bol v tom istom mesiaci a iba týždeň pred pamätným dňom,teda 21.augusta 1968,v čase kedy jednota našich národov vrcholila,hanebne likvidovaný okupáciou vojsk Varšavskej zmluvy. Čo vy na to-účastníci SNP:Jegorov,Morozov,Dunajevskij a ďalší,ktorí ste v tomto boji vyhlasovali:"My bratia"!Nehanbíte sa za to,že na pôde,kde tiekla i vaša krv,dnes stoja vaše vojenskej jednotky a miesto hrdinského pozdravu:"Mor ho!"-znie smutné volanie-"Vráť sa domov I v a n e "!!

Rell.J.M.

S P R Á V Y Z Č S K P

- oo Letošní zasedání delegátů našeho svazu se konalo 15.června v sále CARITAS v Curychu.Místní skupiny je obeslaly 25ti zástupci,kteří po živé diskusi vyslovili jednomyslně souhlas s činností a hospodařením své organizace v uplynulém období.Zejména kladně bylo posuzováno svědomité poskytování základních služeb/ochrana zájmů na pracovišti a v případě pracovních sporů,právní porady,pojišťování/,Členům starším 65ti let bylo rozhodnuto snížit členské příspěvky. Nejlépe diskutovaným bodem rozpravy byla otázka,jak získat spolupracovníky pro různé organizační úkoly.Zasedání se zúčastnili zástupci švýcarské všeodborové křesťanské federace,jejímž je československý ČSKP řádným členem. A.Vonlanthen z CMV upozornil na doposud nevyužité možnosti spolupráce s ostatními švýcarskými křesťanskými odborovými svazy.Přítomný předseda CNG Dr.G.Casetti připoměl na závěr jednání několik důležitých problémů, s nimiž je dnes křesťanské odborové hnutí konfrontováno:V celosvětovém měřítku je to otázka t.zv."nové levice"-ve Švýcarsku pak zejména nepříznivý vliv inflačního zvyšování cen na sociálně politické klima a nutnost změny organizačních struktur.
- oo Naše místní skupiny Winterthur a Zürich pořádají po loňském úspěchu v sobotu 17.srpna KRAJANSKÉ SETKÁNÍ V PŘÍRODĚ na terase hotelu"Hochwacht" na kopci Pfannenstiel mezi Zürichsee a Greifensee.Dětské odpoledne začne v 15.hod.Pro malé,větší i největší bude tu příležitost zúčastnit se sportovních her,soutěží a různých atrakcí.Od 19.hod.zábava pro dospělé s tancem a ještě bohatším programem než-li vloni.Vstupné večer 6.60 SFr Další podrobnosti na pozvánkách nebo u předsedy winterthurské skupiny F.Zatloukala,na tel.052/325769/večer/.
- oo Setkání našich krajanů se švýcarskými přáteli ve starobylém městě PAYERNE se uskutečnilo poslední červnové neděle v ovzduší nejlepší pohody,jakou umí vytvořit jenom opravdová upřímnost.Jak jinak si vysvětlit zcela neformální roztomilost payerských hostitelů a hostitelek a laskavou horlivost švýcarských pořadatelů z Amitiés Helveto Tschéchoslovaques v čele s lausanskou lékařkou Mme Cuendet.Díky všem za tak pěkný den.Též našim umělcům,paní Olze Klosové,G.Zelenayovi a Dr.Balcarovi.
- oo Výroční členská schůze švýcarské sekce Společnosti pro vědy a umění se konala v Bernu 23.června.Předsedou sekce byl na ní opět zvolen Přemysl Pitter.Přítomný ústřední předseda SVU,profesor politických věd na univerzitě v Chicagu Dr.František Schwarzenberg proslovil přednášku na aktuální téma"Co nás spojuje".
- oo MAGNETIZDAT je v SSSR nejnovější varianta známého Samizdatu-na magnetofonových páskách.Hovořil o ní v západoněmecké televizi sovětský odbojový písničkář Alexander Galič, který se podobně jako Solženicyn a jiní ocitl nedávno nedobrovolně mimo hranice své vlasti.
- oo Nezapomeňte na krajanské akce, které se ještě budou konat v letních měsících: 17.srpna setkání našeho ČSKP na kpci Pfannenstiel mezi Zürichsee a Greifensee-21.srpna vzpomínkové shromáždění na náměstí Bürkliplatz v Curychu-2.3.září Symposium Křesťanské akademie v Brixenu- 7.září Sokolské posvícení ve Winterthuru-23. až 29.září Akademický týden v Hünfeldu u Fuldy.
- oo Ženevské zasedání EVROPSKÉ KONFERENCE PRO BEZPEČNOST A SPOLUPRÁCI se rozešlo na letní prázdniny.Na přání Rusů se muselo oficiálně konstatovat,že se tak nestalo z důvodů politických obtíží.Na schůzce s novináři však osvětlil pravý stav věcí celkem velmi otevřeně a velmi neoptimisticky vedoucí švýcarské delegace velvyslanec Rudolf Bindschädler.Rusům strašně záleží na pozitivním závěru.Tolik,že se až uchylují k nepřímému vyhrožování.Souhlasit s uvolněním mezilidských vztahů však nechtějí,jak se zdá,za žádnou cenu.Počítají snad s tím,že se západní demokraté nakonec prostě unaví!

Ú V A H Y - D O K U M E N T Y

Vavro Ryšavý

FAKTA A DEFORMÁCIE O SLOVENSKOM NÁRODNOM POVSTANÍ/SNP/

/So svolením autora-priamého účastníka SNP, dnes v exilu, čelného funkcionára Rady slobodného Československa-predkladáme našim čitateľom tento článok, ktorý už prešiel americkým krajaným tiskom/.

SNP vypuklo na Slovensku 29. augusta 1944, aby v ňom Slováci pred celým svetom dokumentovali, že stoja na strane Spojencov a že sú rovnoprávná súčasť s českým národom v Československej republike.

SNP vyrástlo z nespokojenosti k tomu, čo sa stalo 6. okt. 1938, že skupina radikálov v Hlinkovej Slovenskej Ľudovej Strane/HLSL/ za pomoci Berlína previedla politický prevrat, nastolila diktatúru a 14. marca 1939 vyhlásila Slovenský štát. Nespokojnosť rastla, keď slovenský človek si začal uvedomovať vydieračskú politiku Nemcov, že demokratické a politické smery boli likvidované, že sa zriadili koncentračné tábory, zaviedla sa politická a rasová perzekúcia, že 140.000 slovenských robotníkov muselo hľadať svoj chlieb v Nemecku a že sa vo vleku Hitlerovom dostal národ do vojny proti SPOJENCOM.

Odboj a všetky prípravy na SNP boli inšpirované Masarykovským demokratickým duchom, s túžbou po politickej, kultúrnej a hospodárskej slobode a socialnej spravodlivosti v obnovenej ČSR. V republike ako v štáte jednotnom a nedeliteľnom/žiadne federácie, dualizmus alebo konfederácie/na čele s prezidentom, spoločnou vládou a celoštátnym parlamentom, ktorých kontrole by podliehali národné, vládne a legislatívne orgány vybavené v národných veciach medzi rovnoprávnymi Čechmi a Slovákmi spoločne dohodnutou právomocou. V tomto smere pracovalo na Slovensku niekoľko skupín, ktoré sa navzájom dopĺňovali a vymieňali si informácie. LORA, JUSTICIA, Oblastný ilegálny výbor pre severozápadné Slovensko, Šrobárova skupina a mnoho iných menších skupín. ČSL odboj za II. svetovej vojny na domácej pôde bol zajedno s londýnskou vládou, s rozdelenými úlohami doma a zahraničné medzinárodné úkoly. Práca bola sústredená hlavne na politické a vojenské veci. Udržiavalo sa neustále spojenie s prezidentom a čl. vládou v Londýne. Celá táto práca spočívala až do prepadu Sov. zväzu Hitlerom na pleciah demokratov, že sa ušlo niektorým komunistom prikorá, to ešte neznačilo, že to bola aktívna práca za demokratické Československo. Do konca roku 1943 mali komunisti v hlave len sovietske Slovensko.

Žiaden úsek čl. dejín nebol tak zneužitý pre osobné a politické ciele ako história o SNP. Hlavnú zásluhu na tom majú komunisti, ktorí za každých okolností sa chcú dostať do histórie národa ako najzaslúžilejšia skupina. Čiastočnú vinu nesú i niektorí vedúci demokrati, ktorí po skončení vojny mnoho ^{ne}hamietali proti opisovaniu ilegality, o zahájení a vedení SNP. Ťažko bolo neskôr vysvetľovať a meniť.

Po skončení vojny, keď sa začali hemžiť články a publikácie o SNP, podal som správu a protest proti mnohým falošným tvrdeniam Ministerstvu Národnej Obrany/MNO/ do Prahy, v ktorom som sa dovoľával svedectva najaktívnejších žijúcich dôstojníkov zo SNP bratov VESELOVCOV, TLACHA, HLUCHEHO, KORDU, DOBROVODSKÉHO, M. POLÁKA, CYPRICHA, NOSKA, FERJENCIKA, SLEZAKA a veľa iných, ktorí poznali prípravy, zahájenie, boje a najdôležitejšie udalosti súvisiace so SNP. MNO na môj protest odpovedalo: Vaša správa bola prijatá a pri konečnej úprave bude vzatá do úvahy. Podpis šef osvetovej služby MNO gen. Dr. J. PROCHÁZKA. Svoj protest som si dovoľil podať z titulu, že som bol vojenským referentom a podpredsedom Oblastného ileg. výboru pre Severozápadné Slovensko/SZ/so sídlom v Žiline. Ako prvý odovzdal som mjr. Dobrovodskému správu o nástupe

Nemcov a vzhľadom k vojenským inštrukciám od pplk. Goliana/veliteľa vojenského podzemia/sme sa s mjr. Dobrovodským zhodli na oficiálnom zahájení VOJENSKÉHO POVSTANIA dňa 29. augusta 1944 o 7,30 hodín ráno v Žiline, keď nacistická armáda prekročila slovenské hranice. Za toto prekazenie rýchleho prepadu nemckými trestnými jednotkami bol som 30. augusta 1944 spolu s predsedom Dr. R. Kubišom, R. Viktorínom a mjr. Dobrovodským nacistami odsúdený a vypísaná vysoká odmena na naše dopadenie. To bolo v Žiline plagátované, keď Nemci dobili Žilinu. Bol som medzi niekoľkými, ktorí boli už v priebehu SNP čsl. Armádny rozkazom povýšení.

Nakoľko moja správa sa nehodila do falošnej komunistickej histórie, musela zostať zabudnutá. Vyniesla mi toľko, že pri prvej príležitosti pri komunistickom puči, v roku 1948 bol som medzi prvými, koho komunisti ako predsedu Mladých demokratov SZ Slovenska zavreli do trenčianskej väznice.

Je zvyklosťou o SNP písať vo všeobecnosti. Aby sa mohli napraviť lži a deformácie o SNP je nutné pozrieť sa aké boli možnosti jednotlivcov a celých skupín. Všade, kde bola dobrá práca ilegálnej skupiny, ukázal sa výsledok keď nastala akcia.

Komunistická strana na Slovensku bola po 6. októbri 1938 rozpustená. Nemala ucelenú organizačnú sieť, ale len nepatrné bunky, ktoré sa nezbiehali do jednej ústredne, lebo nevedeli kto je ich voľca. Tlačené noviny nemali, len cyklostylované nepravdivé informácie, a to vždy v inej časti Slovenska. Komunisti čo boli na Slovensku známi odišli do zahraničia, tak že nik z vedenia nezostal doma. Väčšinou všetky bunky pracovali izolovane. Dovršenie zkažy medzi komunistami nastalo, keď Stalin a Hitler uzavreli pakt. Slovenský vyslanec Frano Tiso bol akreditovaný do Moskvy a Puškin vyslanec SSSR do Bratislavy. Komunisti hromadne vstupujú do HSLS a Hlinkovej gardy, kde sa neskôr objavujú v rôznych funkciách. Člen ústredného výboru Kominterny J. Verčík stáva sa dôstojníkom H.G. v Žiline. Jednoduchí členovia sa predstihujú v udávaní. Tak sa stalo, že po návrate boli Široký a Ďuriš na Slovensku udaní vlastnými ľuďmi. To boli hlavné dôvody, prečo sa demokrati nesnažili s nimi o spoluprácu - báli sa udavačov. V tomto čase Husák a Novomeský prežívajú medové časy so Šanom Machom v Slovenskom Klube v Bratislave, kde sa sústreďovala gardistická a politická smotánka.

Obrat nastáva keď Hitler napadol SSSR a keď sa vrátil Šmidke na konci leta 1943 zo Sov. zväzu. Šmidke v tom čase konštatoval, že komunistov na Slovensku niet! Šmidke doniesol nové inštrukcie z Moskvy, ako zorganizovať komunistov a ako sa dostať do politického vedenia odboja a pripraviť pôdu pre komunistické ovládnutie armády a neskôr partizánov. Našiel si partnerov v Husákoví a Novomeskom. Otázka bola postavená ako rozšíriť komunistické šiky, keď udalosťami za Slovenského štátu sa členstvo Komunistickej strany zdiskreditovalo a je treba ukázať Moskve v príhodnom čase, že tu existuje silné komunistické hnutie. Za týmto účelom naplánovali, že sa slúčia so Soc. Demokratmi v jeden socialistický blok, lebo si boli dobre vedomi, že socialisti majú dobre organizovanú sieť, že sú vo všetkých odbojových složkách zapojení a hlavne, že majú v armáde veľa prívržencov. Takto bol pripravený politický očistec pre socialistických demokratov, aby sa neskôr v slučovaní sjazde už za SNP v Ban. Bystrici stali pravovernými komunistami, a aby potom mohli komunisti kludne vyhlasovať - MY KOMUNISTI SME SA NAJVIAC ZASLÚŽILI. Druhá napláňovaná podlosť bola zneužitie nacionálnej politiky, ktorá sa neskôr ukázala, že pomohla podložiť územnú celistvosť CSR. S takto premysleným postupom vrhli sa na odboj doma i v zahraničí, pri tom veľmi zjavne naznačovali, že príde Červená armáda/ČA/ a vybaví si účty s každým, kto sa postaví proti ich záujmom.

Z týchto politických pohnútok zrodila sa Vianočná dohoda a jej orgán Slovenská národná rada/SNR/ v ilegalite. Komunisti Husák, Novomeský a neskôr Horváth našli svojich politických partnerov medzi agrárnikmi v Ursíny, Lettrichovi a Oskovi za asistencie viaznárodného komunistu Šmidkeho. Každá z tých složiek ináč chápala slovenský nacionalizmus. Demokrati mali na mysli zvýšiť postavenie slovenskej individuality na rovnoprávny stupeň s českým človekom v demokratickej ČSR. Komunisti čo i neskôr dokázali, mali naplánované touto svojou národnosťou politikou pomôcť komunizmu a Sov. Zväzu. Husák vo svojej knihe "Svedectvo o SNP" priznáva sa, že je v plnóm rozsahu proti čechoslovakizmu, Dr. Benešovi a Vavrovi Šrobárovi, ktorý reprezentoval čsl. štátnu a národnú jednotu v ilegalite a v SNP. Husák so svojimi argumentami stojí tam, kde stáli maďaroni Tuka, Mach, Tiso, Ďurčanský a iní. Tento protičesko-slovenský šovinizmus potvrdil predtým Ďuriš keď pred súdom prohlásil: My komunisti sme červení ľudáci, na rozdiel od Vás nacistov ťaháme k Moskve. Novomeský ako delegát SNR za Povstania v Londýne, pred štátnou Radou 18. októbra 1944 ukončil svoj prejav známym ľudáckym výrokom: "I za cenu Republiky". Je jasné, že komunisti idú v šlapajách Hlinkovcov, a z tohoto slovenského nacionálneho radikalizmu najviac pre seba ťažia. Dr. Husák zabudol, že nebyť myšlienky čsl. národa nikdy by sa Slováci ani Češi nedostali zo svojho Rakúsko-Uhorského jarma. Demokratický čechoslovakizmus bol a bude soľ v očiach komunistov, lebo komunisti nikdy nemôžu zabudnúť, že to bola Amerika, ktorá na tejto ideji umožnila v roku 1918 zrod ČSR. Komunisti nikdy nemôžu zabudnúť čsl. legionárom ako ich v Rusku na vlastnej pôde vytrepali. Nikdy nemôžu zabudnúť, ako v roku 1919 bolševici pod vedením Béla Kúnu, sa chceli zmocniť Slovenska-vteliť ho späť do Maďarska a tým rozšíriť komunizmus do zakarpadskej oblasti a boli to zas čsl. legionári, Sokoli a čsl. vlastenci, čo ich vyhnali späť do Maďarska. A napokon Moskva nemohla potrebovať, aby sa Slováci v SNP oslobodili vlastnými silami; preto nás postihol stejný osud ako Varšavu. Dr. Husák sa snaží presvedčiť slovenskú verejnosť ako ťažko sa bil za slovenské záujmy proti Dr. Benešovi a Dr. Šrobárovi, ktorí nechceli upustiť v odboji o svojho čechoslovakizmu. Jestvujú dokumenty, keď delegácia SNR Vesel, Ursiny, Novomeský prišla do Londýna a nastolila sa národná otázka, Dr. Beneš veľmi jasne a písomne odpovedal: Odmítam zejména, že by se snad mělo nařizovat, vnučovat nebo zákonně přelpisovat, že existuje národ československý. Hájím stanovisko naprosto loyální a poctivé tolerance a vzájemného respektu. U nás má býti plně a poctivě respektován SLOVÁK/jako národ/ČECH/jako národ/Čechoslovák/jako národ/, nemá býti sporu, netolerance a rekriminací. V Anglii se říká English nation, Scottish nation, Welsh nation, ale že stejnou oprávněností a plnou tolerancí: British nation. Je to prostě výraz vyššího stupně vývoje." To bola odpoveď pres. Dr. Beneša. Faktom zostane, že čechoslovakizmus splnil svoje historické poslanie. Dosvedčuje to sám Dr. Lettrich vo svojej knihe "History of Modern Slovakia", kde hovorí: Slovensko vyrástlo zo zabudnutej, nevivinitej, duchovne a hospodársky utlačenej krajiny v moderne vysoko vyvinutú krajinu. Dvacať rokov čsl. republiky sú najväčšími v slovenských dejinách.

Ustanovením SNR v ilegalite boli zaskočené všetky ilegálne skupiny, ktoré doposiaľ riadili a organizovali prácu v záujme SNP. Vznikom SNR v ilegalite vznikol chaos. Obe složky ako komunisti tak agrárnici chceli strhnúť na seba moc, preto si začali vyberať dôstojníkov podľa osobnej potreby. Týmto sa zbytočne vyvolávalo veľa trpkosti v armáde a promrhal sa drahocenný čas, ktorý bol tak potrebný na konsolidáciu a lepšiu organizáciu bratislavskej a prešovskej oblasti. Vďaka pevnému protikomunistickému postoju dôstojníkov, zostali komunisti Husák, Novomeský i Šmidko i po tomto manevre neúspešní. Komunista dôstojník bol

bielou vranou. Jediný raz keď komunisti vo vážnom hovore stretli s predstaviteľmi voj. vedenia bolo na schôdzi v Čremošnom v júli 1944. Kto pracoval v ilegalite, vie posúdiť, čo znamená raz sa stretnúť, keď bolo toľko problémov na riešenie. Nebyť vypočítavosti alebo zneužitia dôvery prenášať správ do zahraničia k odbojovej skupine Flora, nikly sa nemohli komunisti dozvedieť, že Golian bol už prv vybraný a menovaný za povstaleckého veliteľa, kým sa páni zo SNR v ilegalite k tomu rozhodli. Husák opisuje to vo svojej knihe: Od Fraštackého a Staňka sme dostali kopie týchto správ. Touto cestou sa nám dostal do rúk aj menovací dekret pre Goliana, ktorý sme predbežne zadržali. Dr. Husák si však uvedomil, že odmietnutie návrhu na Goliana by znamenalo rozdvojiť protifašistický front, nezostalo mu nič iné, ako sa tiež postaviť za jeho menovanie.

Komunisti neustále vytykali Golianovi, že nepodchytil všetky posádky do SNP. Kto pracoval v ilegalite vie, že ústredný veliteľ nemá tak širokú organizačnú možnosť, lebo by vystavil v nebezpečie celú odbojovú organizáciu. Je vecou miestnych ilegálnych pracovníkov, aby si v každom smere svoje prostredie spracovali. Čo by sa na príklad stalo v Rusku, keby t. zv. politické vedenie odboja sídlilo v meste, kde je 8000 vojakov posádkou a nikoho by nezískali pre odboju a do povstaleckej akcie. To sa stalo v Bratislave, za odbojára Dr. Husáka. Keď už bola akcia a Nemci prekročili slovenskú hranicu, Dr. Husák poslal svojho najbližšieho spolupracovníka Dr. Rašlu, aby šiel vyslobodiť Širokého a Ďuriša z nitranskej väznice a aby zapojil nitranskú posádku do povstaleckej akcie. Ako smiešne to znie, keď to opisuje Dr. Rašla vo svojej knihe "Civilista v armáde". Mnoho reči o ilegálnej práci a výsledok žiadny. Tri najväčšie posádky Bratislava, Nitra a čiastočne Trnava boli odzbrojené. Len niekoľko čiat z trnavskej posádky prešlo na povstalecké územie. Ako je možné, aby dve kompletne rýchle divízie na Vých. Slovensku boli odzbrojené. Kde boli ilegálni pracovníci? K tomu ešte ku všetkému je nutné poznamenať, že páni politici zo SNR po Čatlošovom prejave dňa 29. augusta 1944 neboli vyjadriť svoje stanovisko v Ban. Bystrici i keď boli cesty voľné a vzdialenosť z Bratislavy sa dá prekonať autom za 3 hodiny. Husák, Lettrich, Josko prišli až tretí deň, Novomeský až 13. septembra, Horváth vôbec neprišiel, blízky spolupracovník Husákov Dr. Rašla prišiel až 7. septembra. Šmídke bol v Rusku. Všetci vyčkávali ako sa uchytí SNP. Jediný prišiel 30. augusta 1944 v poludňajších hodinách Janko Ursiny, keď už prvé vyhlásenie k národu bolo odvysielané Ban. Bystrickým rozhlasom z úst pplk. M. Vesela. Keby SNP bolo závislé na odvahe a rýchlosti členov zo SNR v ilegalite, tak by sa ťažko uskutočnilo. K niečomu nám bol dobrý proces proti "buržoazným nacionalistom", kde sa dobrovolne priznali aká bola ich účasť na ilegálnej práci. Dr. Husák vypovedá: Priame spojenie so stranickým človekom som nemal a nemal som ho ani s Golianom. Nevieť povedať presne, kedy som sa to dozvedel. Bolo to v deň zásahu Nemcov. Nevieť kedy to bolo, či predpoludním alebo popoludní.

Novomeský vypovedal: V povstaleckej akcii, ktorá mala byť námi dirigovaná, ponechal sme úplnú voľnosť predstaviteľom zo SNR a reakčným vojenským činiteľom ako bol gen. Golian, Viest, Talský, Vesel a iní.

Dr. Horváth vypovedal: Na schôdzke v Čremošnom sme spolu s Novomeským dali súhlas k tomu, aby bolo ponechané celé rozhodovanie o prípravách Povstania s termínmi povstania Golianovi, Ferjenčíkovi a ďalším.

Pplk. Vesel, keď počas SNP bol vyslaný v delegácii legálnej SNR do Londýna, pred politickými činiteľmi vypovedal: Slovenské Národné Povstanie nevzniklo z iniciatívy SNR/v ilegalite/. Je síce pravdou, že boli dohady medzi politickými a vojenskými činiteľmi, ale vlastná akcia v Ban. Bystrici bola zahájená vojakmi. Odôraznil svoju úlohu pri prevzatí veliteľstva. Vesel sa dozvedel, že sa v blízkosti ukrýva Šrobár a rýchle

sa s ním dohodovoril o prvej proklamácii. Len potom sa začali schádzať páni politici a dávali sa do kopy 1. a 2. septembra 1944.

Keď sa komunistom nepodarilo do vypuknutia SNP zmocniť sa armády, vrhli sa budovať partizánske ústredie, ako protiváhu veliteľstva armády. Väčšina part. skupín skladala sa na 90% zo slovenských dedinských chlapcov bez straníckej politickej orientácie a ktorí väčšinou neboli vojakmi, alebo, že sa na nich už nedostal vo výstrojných posádkach odev, tak sa pridali k partizánom. Tvrdenia, že partizánske jednotky sa skladali poväčšine z robotníkov, je nepravdivé lebo väčšina tovarní na Slovensku bola mimo povstalecké územia a tie pracovali kľudne ďalej. Partizánske skupiny silne vzrástli, keď sa dve rýchle divízie na vých Slovensku rozutekali, ale ani potom z polovice to nezodpovedá komunistickému tvrdeniu, že ich bolo 20.000. Keď začiatkom augusta 1944 prišlo na stredné Slovensko niekoľko desiatok ruských partizánov, boli prekvapení ako ďaleko pokročilo budovanie jednotiek "horských chlapcov". Pomaly preberali od slovenských veliteľov jednotlivých malých skupín velenie a pripravovali sa na zmocnenie I. Čsl. Štefánikovej partizánskej brigády, ktorej veliteľ bol najpopulárnejší zakladateľ partizánskeho hnutia na Slovensku. npor. Vilo Žingor, idealista a skutočný vlastenec. Už z názvu brigády je vidieť, že to nemohla byť komunistická jednotka, lebo kto pozná históriu o našom gen. Štefánikovi, tak musí vedieť, že jeho výroky v Rusku a po celom svete boli najostrejšie zamerané proti komunizmu. Preto dnes, keď sa spomína SNP v Československu a je reč o Štefánikovej part. brigáde, tak sa úmyslne vynecháva Štefánikovo meno a tiež historici veľmi skúpo hovoria o Žingorovi. Žingor so stal po skončení vojny komunistom, ale veľmi skoro vytriezvel, keď na vlastnom tele poznal metódy komunizmu, odišiel do hôr, aby znovu organizoval odpor proti komunizmu. Bol zajatý a spolu s veliteľom svojho štábu Laco Nosálom a Bibzom popravený. Osobne som veľmi rád, že v jeho knihe "Príspevky k dejinám slovenského národného povstania v Turci" v II. časti vydáva svedectvo o mojej činnosti.

Je spor o tom kde vlastne začala oficiálna vojenská akcia v SNP. My vieme, že prv než sa odhodlala nemecká armáda zjednať na Slovensku poriadok, že predchádzalo veľa akcií zo strany ruských partizánskych veliteľov, ktorí napriek všetkým žiadostiam o odloženie akcií na správny čas, riadili sa podľa direktív svojho hlavného štábu v Kyjeve. Tieto akcie nám mohli pokaziť našu niekoľko ročnú prácu, ktorá vyvrcholila s akciou vojakov v SNP. Vďaka sieťi dobre organizovaných ilegálnych pracovníkov vedeli sme vystihnúť pravý okamžik k vystúpeniu celého podzemia proti nacistom. Je zásadným omylom tvrdenie politikov a historikov, že vojenská akcia v SNP začala v plnom znení dňa 29. augusta 1944 v Ban. Bystrici. Pokúšali sa o to mnohé publikácie či už boli vytlačené POVERENICTVOM INFORMÁCIÍ v Bratislave, MNO v Prahe, mnohými súkromnými alebo štátnymi tlačiarňami. Je mojou povinnosťou v záujme historickej pravdy verne opísať aký bol skutočný začiatok a ako sa udalosti behom 29. augusta 1944 zbehli.

Dňa 27. augusta 1944 po predchádzajúcich akciách partizánov v Martine, v Ružomberoku, v Mikulášoch a inde pplk. Golian veliteľ vojenského podzemia poslal nám do Žiliny/Oblasťnému ilegálnemu výboru/ odkaz, aby sme vydržali čím najdlhšie so začiatkom vojenskej akcie. V tú nedeľu 27. augusta Francúzi-Legion Francais-pod velením kpt. Georges de Lanuriena obsadili žilinské letisko a v kasárňach bol ohlásený poplach. Stotník Laco Nižňanský v službe posádkového dôstojníka to vysvetlil ako omyl a Francúzi po dohode odtiahli. V tejto napnutej situácii sme vydržali do útorka rána, lebo sme nevedeli čo 300 členná nemecká posádka v Žiline podnikne. Ďalej v Žiline bola silná nemecká FS a Hlinková Garda. Tieto posledné noci som spal spolu s mjr. Dobrovodským v

jednom textilnom sklade. Je dôležité poznamenať, že určený povstalecký veliteľ našej oblasti mjr. Dobrovodský neslúžil v Žiline, ale bol veliteľom cigánskeho tábora v Pezinku, kde bol dočasno odvelený a len dochádzal, aby dostal inštrukcie a informácie. V útorok ráno 29. augusta 1944 o 7,30 hod. išli sme obidvaja v civilnom obleku na raňajky. Pred žilinskou reálkou ma čakal náš ilegálny spolupracovník, zástupca policajného riaditeľa v Žiline Vojto KOVÁČ/omylom v knihe uviedol mjr. Dobrovodský, že to bol dopravný úradník/ktorý práve skončil nočnú službu a povedal mne/nakoľko mjr. Dobrovodského nepoznal/že dostal hlásenie, že Nemci nastupujú z troch strán na Žilinu, aby severozápadné Slovensko očistili od partizánov a zaistili si dôležitú železnicu smerom na východ. Ja som odišiel k mjr. Dobrovodskému, ktorý na mňa čakal neďaleko a zdelil som mu túto zprávu. Ako vojenský referent a činiteľ Ileg. Oblast. výboru som sa s ním dohodol, že ideme do akcie. On pôjde do kasárni, kde prevezme žilinskú posádku, kde bolo už všetko pripravené a dohovorené a ja zatiaľ doniesem pripravené skryté vojenské operačné plány s pripojenými inštrukciami, zvolám ilegálny oblastný výbor a mestským rozhlasom oznámim mobilizáciu. Všetko vyšlo presne podľa plánu. Mjr. Jožko Dobrovodský o tom píše: Sám s kpt. Nižňanským a npor. Kenižom odobral som sa do kancelárie pplk. Kallo a oznámil som mu, že preberám násilné velenie pluku a žilinskej posádky. Na to pplk. Kallo odpovedal, že nemám od MNO nijaký rozkaz a chcel mňa dať zatknúť. Vyzval nato kpt. Nižňanského, ktorý sa mu vysmial do očí a vyhlásil, že prijíma rozkazy iba odo mňa. Pomalejšie kontraverzii bol pplk. Kallo odzbrojený a zaistený. V meste nastal ruch-MOBILIZÁCIA. Nemecká posádka sa zabarikádovovala do dievčenského gymnázia a pošty, aby vyčkali neďaleké nemecké jednotky. V poludňajších hodinách povstalecký veliteľ mjr. Dobrovodský bol schopný použiť dva prapory proti nastupujúcim nemeckým jednotkám. Behom odpolednia už došlo k dotyku s nemeckými jednotkami, pri čom bol veliteľ roty Česla ranený. To boli prvé oficiálne povstalecké vojenské kroky proti okupačnej nemeckej armáde. Aby sme mohli behom dňa likvidovať zabarikádovaných Nemcov v Žiline, vyslali sme spojku do Turč. Sv. Martina k praporu útočnej vozby, aby nám vypomohli dvoma tankami. Spojka sa vrátila s odkazom, "dokiaľ nemajú rozkaz od Goliana z Ban. Bystrice, že nám nemôžu vyhovieť. Nakoľko telefonicky nemohol byť Golian dosiahnutý, tak motocyklista vydal sa znovu na cestu zo Žiliny do Ban. Bystrice, čo je 100 km. Spojka R. Pravdík ml. ktorý poznal cestu ku Golianovi z predošlých ciest sa vrátil späť neúspešný. Ku Golianovi sa nedostal. Neskôr sa vec vysvetlila, lebo prišli dvaja plukovníci, Zverin a Kanák, aby v partizánskych akciách zjednali nápravu cestou pozemného veliteľstva v Ban. Bystrici. Preto Golian nebol k dosiahnutiu ilegálnymi pracovníkmi. K tomu sa ešte po poludni prihodil prípad, že títo dvaja dôstojníci-plukovníci spoznali styčného dôstojníka škpt. Krátkého z Londýna, doprevádzaného R. Fraštackým z Bratislavy a nechali ich zaistiť. V podvečer toho istého dňa 29. augusta 1944 dorazil z Bratislavy pplk. M. Vesel a so strážou niekoľkých vojakov zaistil týchto dvoch plukovníkov a vysvobodil škpt. J. Krátkého a R. Fraštackého.

Smyslom tejto mojej prednášky je, aby som poukázal na deformácie o SNP, ktorých sa dopustili mnohí "historikovia". Dávali a dávajú často kredit ľuďom za činy, ktoré ni kedy neurobili a vzali právu tým, ktorí obetovali pre SNP všetko. Hovoriť pravdu je najslušnejší záväzok k tým, ktorí v tomto heroickom zápase za demokraciu a ČSR zaplatili životmi. Skutočná história nie je sentimentálna a všetkých účastníkov bude merať nie podľa časovej popularity, ale predovšetkým podľa činov a docielených výsledkov. Zostane pre vždy historickým dokumentom, že správa, ktorú som odovzdal mjr. Dobrovodskému o náhlom prekročení hraníc, rozhodla prikročiť k VOJENSKEJ AKCII v SNP. Nebyť týchto prvých zákrokov, tak by sa bolo SNP rozrastlo do takých rozmerov, akých sme boli svedkami. Česť a večná pamäť tým, ktorí zostali verní ideálom SNP a nech idea SNP zostane večným príkladom proti každému okupantovi.

PROBLÉM CIZINCŮ VE ŠVÝCARSKU.

Problém cizinců v zemi tak malé, jako je Švýcarská konfederace, je velmi těžko řešitelný. Zatím co v r. 1950 bylo ve Švýcarsku na čtyři a půl milionů Švýcarů 6,1% cizinců/285.000/, v r. 1970 stoupl jejich počet na 17,2%. V této době bylo celkem 5,189.707 Švýcarů a celkem na 1,003.000 cizinců, z toho 617.000 s právem pobytu/Aufenthaltsbewilligung/, 366.000 majících tzv. "Niederlassung" a 20.000 příslušníků mezinárodních úřadů a diplomatických zastupitelství. V r. 1972 stoupl počet cizinců na 1,032.285. Z toho bylo 544.903 Italů, 114.896 Španělů, 114.103 Němců, 53.137 Francouzů, 43.298 Rakušanů, 28.298 Jugoslávců, 18.966 Turků, 13.060 Čechů a Slováků a zbytek zástupců diplomatických misí. Bylo to celkem 16,6%. V roce 1973 stoupl počet cizinců na 16,7%/1,052.505/.

To je důvod, proč od poloviny sedmdesátých let se objevují iniciativy, žádající zmenšení počtu cizinců v zemi. Některé z nich chtějí docílit toto snížení zákonem, jiné, jak např. iniciativa, o níž se bude hlasovat 20. října t.r., žádá zakotvení snížení počtu cizinců přímo v ústavě.

První iniciativa tzv. "Uebefremdungsinitiative" byla podána 30. června 1965 Demokratickou stranou curyšského kantonu s 59.164 platnými podpisy. V r. 1967 byla Spolkovou radou odmítnuta a 16. března 1968 stažena s pořadu. Iniciátoři chtěli snížení počtu všech cizinců nejvýše na 10% obyvatelstva.

Další iniciativa byla podána 20. května 1969 s 71.772 platnými podpisy. Podalo ji tzv. "Komitee für das Volksbegehren gegen die Uebefremdung" za předsednictví Dr. Jamese Schwarzenbacha. Dne 22. září 1969 byla vládou a parlamentem odmítnuta a odmítnuta též lidovým hlasováním. Ovšem lidové hlasování/tzv. Volksabstimmung/, konané dne 7. června 1970 dopadlo velmi těsně. Proti iniciativě bylo 654.588 hlasů, souhlasilo s ní 577.714 občanů. Cílem této iniciativy bylo snížení počtu cizinců během 4 let v každém kantonu na 10%, v kantonu Ženeva na 25%. Za tři a půl roku, 3. listopadu 1972 podala "Národní akce" za tehdejšího předsedy Rolfa Webera z Basileje novou, v podstatě již třetí iniciativu. O této třetí iniciativě bude 20. října letošního roku hlasovat švýcarský lid. Tato iniciativa je nejradikálnější a také pro cizince nejdůležitější ze všech dosud podaných. Proto ji uvádím pokud možno v přesném překladu. Iniciativa má doplnit článek 69 platné ústavy. Tato iniciativa byla při svém podání opatřena 68.362 platnými podpisy, jež došly společně s jejím podáním do spolkové kanceláře.

Čl. 69 ústavy Švýcarského společenství z 29. května 1874 po změnách a doplňcích až do 31. prosince 1971 dává spolkovým orgánům právo vydávat zákonné předpisy pro kontrolu hranic, výjezdů, příjezdů, právo pobytu/Aufenthalt/udělování tzv. "Niederlassung", poskytnutí či odeprání azylu atd. Iniciativa Národní akce doplňuje tento článek takto: "Spolková ústava Švýcarské konfederace z 29. května 1874 se doplňuje následovně:

Čl. 69 čtyři:

- a/Spolkové orgány provedou opatření proti přemíře cizinců a přelidnění Švýcarska.
- b/Počet nově udělených občanství nesmí přesahovat čtyři tisíce ročně.
- c/Spolková rada bude pečovat, aby počet cizinců ve Švýcarsku nepřekročil pětsettisíc osob. Pro kantony obnáší tento počet maximálně 12% švýcarského obyvatelstva, výjimka pro kanton Ženeva 25%.
- d/Do počtu cizinců, uvedených pod c/nejsou započtení a z opatření proti přemíře cizinců a přelidnění jsou vyjmuti: 150.000 sezonních

dělníků, kteří se nezdržují déle než 10 měsíců ve Švýcarsku a to bez rolin/, 70.000 pracovníků, přecházejících za prací přes hranice, nemocniční personál a příslušníci diplomatických a konsulárních zastupitelství. Čl. 69 čtyři vstupuje ihned v platnost přijetím lidu a zástupci kantonů a usnesením spolkového shromáždění.

Opatření dle c/: Snížení jest provést do 1. ledna 1978. Podíl cizinců z obyvatelstva se sníží o počet udělených občanství od 1. prosince 1970."

Tato iniciativa má ve svém znění postihnout všechny cizince, mimo ty, kteří jsou vyjmuti odstavcem d/. To jest všechny cizince bez výjimky, ať mají politický asyl nebo t. zv. Niederlassung. Právo asyly se opírá totiž pouze o rozhodnutí Spolkové rady Švýcarské konfederace ze dne 14. prosince 1954, kterým byla přijata Mezinárodní dohoda o právním postavení uprchlíků, uzavřená dne 28. července 1951. Zajištění t. zv. Niederlassung vychází ze zákona spolkového z 26. března 1931 a dalších nařízení. Iniciativa Národní akce nezná v tomto směru žádné výjimky a protože má být zakotvena ústavně, je nadřazena zákonným předpisům. Uvedených 12% cizinců v mnoha kantonech převyšuje počet těch, kteří mají jen právo pobytu/t. zv. Aufenthaltsbewilligung/. Tak na př.: V kantonu Zürich by mělo opustit kanton 109.000 cizinců. Počet cizinců majících Aufenthaltsbewilligung je pouze asi 100.000. To znamená, že na 9.000 cizinců s právem t. zv. Niederlassung by mělo též kanton opustit. V kantonu Ženeva je to ještě horší. Na 67.000 cizinců přesahujících 25% má t. zv. Aufenthaltsbewilligung pouze asi 43.000. V kantonu Waadt to činí 72.000 cizinců a pouze 59.000 má povolení k pobytu. Podobně je tomu v kantonu Glarus; tam přesahuje počet cizinců 18%, v kantonu Zug 16%, Solothurn 15%, Basel 18%, Schaffhausen 19%, Neuchâtel 21% atd. Podle jakých hledisek by pak úřady postupovaly, aby se dohrželo nové ustanovení čl. 69 ústavy, nevíme. V každém případě je to zvláště pro nás-politické uprchlíky-velký problém a nutno říci též nebezpečí při eventuelním přijetí této iniciativy. Je pravda, že spolkové orgány doporučily iniciativu zamítnout. Ovšem dnes, zvláště po tom, kdy byla jen těsně odmítnuta iniciativa předchozí, nemůžeme opravdu nic prorokovat. Ovšem nejde jen o tuto iniciativu. Byla již totiž podána čtvrtá iniciativa s názvem "Republikanisches Volksbegehren zum Schutze der Schweiz", kterou podala organizace "Schweizerische Republikanische Bewegung", pod vedením curišského poslance Dr. Jamese Schwarzenbacha. Tato iniciativa byla podložena 53.800 podpisy a má též doplnit čl. 69 ústavy. Jejím hlavním obsahem je, aby spolkové orgány pečovaly o to, aby počet cizích osob s povolením pobytu /Aufenthal-Niederlassung/ nepřekročil 12,5% obyvatelstva. Z těchto opatření jsou výjimti: Sezonní dělníci, pracovníci přecházející za prací přes hranice, docenti a žáci vyšších učilišť, političtí uprchlíci, nemocní, příslušníci diplomatických a konsulárních zastupitelství a funkcionáři mezinárodních organizací. Tato iniciativa vyjímá tedy politické uprchlíky a tím jim de facto dává i ústavní ochranu jim poskytnuté asyly. Frakční kolega Dr. Schwarzenbacha Werner Reich podal v únoru 1974 samostatnou parlamentární iniciativu. Chce donutit spolkovou radu, aby zákonem či zákonným opatřením stabilisovala počet cizího obyvatelstva pro občanství a přijímání uprchlíků. Potom má následovat jejich postupné snížení.

Dne 8.března 1974 podala Národní akce spolkové kanceláři novou iniciativu, opatřenou 70.000 podpisy, pro omezení občanství. Podle ní má občanství být omezeno nejvýše na počet 4.000 ročně, pokud počet obyvatel Švýcarska přesahuje pět a půl milionů. Toto nové opatření má být zakotveno v čl.44 ústavy. Ročně je totiž dnes udělováno asi 8.000 švýcarských občanství. Také tato iniciativa je zvláště pro politické uprchlíky velmi závažná, uvědomíme-li si, že všech politických uprchlíků je ve Švýcarsku asi na 35.000 osob. Od počtu 4.000 občanství ročně musíme odečíst nejméně polovinu na t.zv. ulehčené nabývání občanství/jeden z rodičů Švýcar, dále děti které nedosáhly 20 let atd. a další zvláštního zřetele hodné případy/. Zbyla by pak na politické uprchlíky asi tak polovina, t.j. 2.000 ročně. První žádosti našich uprchlíků po roce 1968 dle dosavadních předpisů mohou být projednány nejdříve v r.1980. Čechů a Slováků je dnes asi 13 až 14.000 osob. To znamená, že někdy koncem devadesátých let by poslední političtí uprchlíci z Československa mohli snad dostat švýcarské státní občanství. Je samozřejmé, že napřed by přišli na řadu Maďaři a Poláci, pokud občanství dosud nemají. A je jich, pokud jsme informováni, ještě hodně.

Poslední iniciativa je iniciativa KAB-katolického dělnického hnutí, podporovaná politickými stranami, odbory, náboženskými a dalšími organizacemi. Pro tuto iniciativu mají platit následující zásady:

- 1/ Iniciativa chce, aby počet cizinců v žádném případě již nestoupal. Naopak musí jejich počet být redukován.
- 2/ Každý z těch cizinců, kteří zde žijí, má mít stejné lidské a sociální postavení jako Švýcar. To znamená základní lidská práva jako právo na rodinu a děti, povolání a práci.
- 3/ Ti z cizinců, kteří zde chtějí zůstat, nemají v rámci včlenění se cítit jako cizí těleso v zemi.

K těmto problémům cizinců ve Švýcarsku nutno dodat, že před 3 lety byla zřízena zvláštní spolková poradní komise pro problém cizinců. Presidentem komise je nám dobře známý spolkový soudce Dr. Anton Heil. Sekretariát komise vede zástupce ředitele Henri Tzaut. Tato komise měla první orientační konferenci dne 6.června t.r.v Bernu, kde informovala veřejnost o dosud vykonané práci. Ovšem komise sama nemá žádné možnosti prosadit svá doporučení. Má celkem tři pracovní skupiny, zabývající se otázkami škol, povolání a informací o cizincích, dále poměru Švýcarů vůči cizincům, a informace o cizincích jako sociálních partnerech a důsledky stabilizační politiky na švýcarské hospodářství.

Ke všem těmto otázkám je nutno dodat, že týdeník Weltwoche provedl počátkem května průzkum veřejného mínění o 3. iniciativě, o níž se bude v říjnu hlasovat. Podle tohoto průzkumu 34% s iniciativou souhlasí, 46% je proti ní a asi 20% je dosud nerozhodnuto.

I když by neprošla iniciativa Národní akce 20.října, není zajištěno, že nedojde, zvláště při stále postupující inflaci, po určité době i zde k hospodářské depresi či dokonce krizi a nikdo potom nemůže zaručit, že po pěti neúspěšných iniciativách proti cizincům se neobjeví další šestá či sedmá iniciativa, která může být eventuálně ještě nebezpečnější než iniciativa Národní akce. A že tato iniciativa by potom mohla ve stávající hospodářské situaci mít úspěch.

Představitelé našich odborů učiní vše, aby o všech iniciativách, jež jsou nebezpečné nám politickým uprchlíkům, byla důkladně informována švýcarská veřejnost, aby do akce byly zapojeny politické organizace a církevní i další instituce. Je ovšem bezpodmínečně nutno, aby i emigrantské složky, jako Svaz spolku a ostatní organizace informovaly veřejnost ať na novinářsky, či na shromážděních atd.

K tomu ovšem je třeba, aby za těmito organisacemi, které jediné mohou působit na veřejnost a na příslušné švýcarské orgány, stála masově naše politická emigrace. Zatím je více než smutné, že v členských spolcích Svazu je organisováno jen 2% naší emigrace a v odborech asi 4%.

Ovšem až půjde všem o budoucnost ve Švýcarsku, budou se právě ti, kdož neměli dosud zájem o tento problém, dotazovat, co dělají české a slovenské spolky a odbory. A totéž bude, až se bude projednávat návrh komise o ulehčení občanství a snížení potřebné lhůty na 8 let.

Nebude potom již na zájem o práci v odborech a ve spolcích pozdě?

Dr.B.H.

- oo ČÍNSTÍ KOMUNISTÉ nevedou kampaň jen proti Konfuciovu učení, ale také proti všem náboženstvím. Jak napsal italský "Civiltà cattolica", nebyl v Číně zpřístupněn ani jediný buddhistický chrám; jeden katolický a jeden protestantský kostel jsou pouze pro zahraniční diplomaty. Kněží jsou vesměs ve vězeních anebo na nucených pracích. Současně se ožívají povídky o "čínských sirotcích, které si misionáři uvařili v kotli k obědu" a rozšiřují podobné kanibalské nesmysly.
- ooo Profesor Alfred Roth z Curychu byl na návštěvě v Praze, kde měl přednášku a několik diskusí s československými architekty. Viděl prý též několik pražských nových sídlišť. Ve zprávě uveřejněné ve "Schweizerische Bauzeitung" se zdvořile praví: Jsou to rozsáhlé zástavby s obytnými domy až o 14ti podlažích, s objekty obchodními, společenskými a školními. Jsou však poznamenány určitým schamatismem. Ten by bylo možno do jisté míry potlačit stromovím a obecně parkovou úpravou. Ta však z nepochopitelných důvodů chybí.
- oo V ČSSR bylo podáno na 27.000 žádostí o studium na vysokých školách, ale jen 10.000 může být vyhověno. Hlavním kritériem ve výběru není už známkový průměr z jedenáctileté a přípravných škol, nýbrž - citujeme ČTK - "celkové zhodnocení politicko-ideologických předpokladů pro vysokoškolské studium".
- oo V Iráku se bude rekonstruovat starověký Babylon, necelých 100 km jižně od Bagdádu. Projekt, který bude řídit a financovat zejména UNESCO, přijde zhruba na 36 milionů dolarů.
- oo SGB uveřejnila nedávno údaje o NEJVĚTŠÍCH PRŮMYSLOVÝCH, OBCHODNÍCH A POJIŠTOVATELSKÝCH SPOLEČNOSTECH ve Švýcarsku v roce 1973. Uvádíme alespoň ty první v pořadí, a sice tak, že za jménem následuje obrát v miliardách SFr celého koncernu, a pak celkový počet zaměstnanců.
Průmysl: /1/ Nestlé 16,42; 127.801 /2/ Ciba-Geigy 8,15 ; 73.286 /3/ Brown-Boveri 7,22; 95.500. Obchod: /1/ Migros 5,60; 33.484 /2/ Coop 4,49; 32.996 /3/ Volkart 1,21; 1.594. Pojištnictví: /1/ Zürich Versicherungsgesellschaft 2,35; /2/ Schweizer Rückversicherungs-Gesellschaft 1,89 /3/ Winterthur Unfall 1,40 (udány pouze obráty v premiích na vlastní účet).
Pozoruhodné je, že podstatná část výrobních závodů průmyslových společností malého Švýcarska se nachází ve formě sesterských společností mimo jeho hranice; u firmy Nestlé je to 97% obrátu, u Ciba-Geigy 87% a u Brown-Boveri 88%. Renomovaná strojírna Sulzer, která vyrábí 57% svého obrátu ve Švýcarsku a jen 43% v cizině, je tak v pořadí švýcarských průmyslových "gigantů" co do celkového obrátu až na šestém místě, přes to že je doma největší.
- oo Joachim NAVROCKI: "Komplot der ehrbaren Konzerne" - je nedávno vyšlá kniha, obsahující dokumenty o tom jak některé hospodářsky silné koncerny ohrožují v Západním Německu svobodný běh tržního hospodářství. Nejvyšší zákoný ochránce svobody tržního hospodářství, berlínský "Kartellamt", nemá leckdy věru lehkou ulohu bojovat proti intrikám a manipulacím těchto některých nezodpovědných organisací.

oo JEŠTĚ K PROBLÉMU CIZINCŮ VE ŠVÝCARSKU. Třetí iniciativa o cizincích, o níž se bude hlasovat 20. října, počíná zajímat i širší kruhy Švýcarska. Samozřejmě jsou to především odborné kruhy, které zkoumají, zda iniciativa bude k prospěchu země či k její škodě. "Komité Schweiz 80", které se skládá z národohospodářských expertů vysoké školy v St. Gallen pod vedením profesora F. Kneschaurka poukázalo na hospodářské důsledky při eventuelním přijetí iniciativy. Komité ve zprávě podává opravdu alarmující důsledky iniciativy. Poukazuje na to, že v letech 1975-1977 by musilo přes 350.000 cizích pracovních sil opustit zemi a tím by se snížil celkový potenciál pracovních sil ve Švýcarsku nejméně o 11%. Poukazuje též na to, že v 10 kantonech by musilo opustit zemi až 60% těch, kteří ji již obdrželi "Niederlassung". Nehledě k nelidskosti opatření hospodářské důsledky této politiky by byly katastrofální. V četných odvětvích by musela být snížena produkce. Zvláště by to ovšem odnesly malé podniky a dále stavebnictví, textilnictví a pohostinství.

Dne 24. června zasedala rada kantonu Schaffhausen. Dle odpovědi na příslušnou interpelaci by v případě přijetí iniciativy musilo odejít z kantonu na 7000 osob, včetně 1.100 osob majících "Niederlassung". Tím by se stav cizích pracovních sil snížil téměř o polovinu.

Také "Ständerat"-Švýcarská spolková sněmovna stavů- rozhodla jednomyslně, že doporučí zamítnout tuto iniciativu. Z debaty vyplynulo, že v počtu 540.000 cizinců, jež by během tří let měli opustit Švýcarsko, je na 80.000 osob, majících "Niederlassung".

V Bernu se ustavila organizace, jejíž předsednictví přijal bývalý ministr financí Dr. Nello Celio. Tato organizace si vzala za úkol informovat veřejnost o mimořádně těžkých následcích, jež by přinesla přijetí třetí iniciativy. Její přijetí by totiž těžce postihlo švýcarské hospodářství, nehledě k nelidskosti, jež by byla v rozporu se smlouvami s ostatními státy.

Nejzajímavější v tomto směru bylo zasedání občanského výboru města Curychu. Zástupce "Národní akce" žádal městskou radu o přezkoušení, zda by nebylo správné zavést pro kandidáty občanství mimo obvyklých dotazů též psychologické testy a další ztížení.

Nutno dodat, že kampani proti iniciativě neprospějí provokační schůze komunistických cizinců, jako byla npř. nedávná demonstrace Španělů v Ženevě, na níž se sjelo na 10.000 Španělů z celé Evropy a na níž, proti zákazu švýcarské vlády, mluvila i pověstná Dolores Ibarurri. Neprospějí tu ani levicově orientované organizace italské ve Švýcarsku, jejichž činnost je z valné části důvodem pro to, že mnozí Švýchaři se nedívají na cizince příliš přátelsky.

oo To jsou přece "starosti"! 9.000 dolarů musí totiž vyklopit jistý kadeřník pro psy majitelce pudla, jemuž při stříhání nůžkami sebral ucho. Odškodné vyměřil soud. Připomenme, že za 9.000 dolarů by při dnešním standartu mohl indický rolník žít skoro 107 let anebo obyvatel Horní Volty či Malawi 260 let.

oo První dva roky vlády ugandského presidenta AMINA stály život - v boji o moc a při utlačování vzpour-80.000 až 90.000 lidí. Oznámil to bývalý ugandský ministr zahraničí Kibedi, který nyní žije v exilu v Londýně.

oo Náš CNG navrhuje shrnout a zpracovat dnes roztráštěné právní normy týkající se cizinců ve Švýcarsku v řádnou soustavu cizineckého práva, která by také usnadnila a podpořila jejich integraci.

- oo NOČNÍ HOVORY S JOSEFEM SMRKOVSKÝM, o nichž jsme se zmínili v posledním čísle ZPRÁV, se dostaly na Západ, kde se jimi podrobně zabýval krajský tisk, zejména Svědectví a Americké listy. Prošly též vysíláním Svobodné Evropy a nedávno též švýcarským rozhlasem.

Jsou shnutím pestrých a ne vždy nebolestných životních zkušeností, o nichž Smrkovský rozmlouvá s anonymním partnerem opravdu na sklonku svého života-dokonale zbavený, jako prý mnozí jiní, dřívějších iluzí a představ. "My z toho co jsme prožili musíme vyvodit závěry-říká a vyvozuje je zcela poctivě-pochopitelně v rámci své osobnosti bývalého profesionálního revolucionáře, prošlého kdysi školením v Kominterně a zasvětivšího celý život službě komunismu.

Systém, který vznikl po roce 1948 je pro něj "systémem minulosti", hrubým ničitелеm lidských svobod a občanských práv. Budoucí systém by měl umožňovat výměnu vládnoucí garnitury bez otřesů, jako přirozenou věc politického života, především možností svobodné volby, mezi alespoň dvěma stranami. Pro počátek připouští i pouze stranu jednu, za předpokladu, že by byla demokraticky organisována a že by vedle ní fungovaly samostatně odbory a jiné organizace. Připomíná politické programy z r.1968, které prý byly "poznamenány různými taktickými ohledy své doby" a byly dílem "kompromisů". Přes to lituje, že jsme se v r.1968 nebránili se zbraní v ruce.

Cesta z dneška k budoucnosti ve svobodě nebude prý ovšem snadná. J.Smrkovský varuje před ilusemi na př. o "bezatomovém pásmu", o tlaku Číny a možnosti "režim prostě svrhnout". Počítá však s postupnými proměnami i v SSSR a věří v možnosti, které prý skýtá mezinárodní uvolňování napětí. Věřící v sílu legálního odporu, který může a má klást každý jednotlivec. Zejména v situaci, jaká je dnes, kdy v samotném aparátu dikta ury je mnoho lidí, kteří v ní nevěří, ba i takových, kteří ji tajně nenávidí.

V uvahách bývalého komunistického tribuna je mnoho myšlenek velice reálných a pozitivních-ovšem i takových, s nimiž se nechce zrovna souhlasit člověku, který nebyl, tak jako kdysi on, nemocný vírou v komunistické či marxistické poučky. Všechno však zasluhuje pozornosti a nade vším je záhodno se zamyslet. I nad tím, jak tento zklamáný člověk na svém pozdním poznání důsledně a statečně trvá :

"Já bych se přece taky chtěl dočkat příjemnější životní atmosféry, dobře dýchatelného ovzduší, pocitu, že mne nikdo neodposlouchává, nešpicluje můj byt^a lidi, kteří za mnou chodí. Ale dejme tomu, že se toho už nedočkám. To se proto mám změnit, mám převrátit žebříček přijatých hodnot, mám to snad dokonce vyhlásit? Podívej se do minulosti. Nejednou lidé žili v zajetí moci, jejíž rozklad byl v nedohlednu. Její představitelé říkali: jste směšní, jste slabí, vzdějte se a pokořte, získáte mnohé výhody! Ale lidé se nevzdali a nepokořili a proto si je do dneška pamatujeme a čerpáme z nich jednou poučení, jindy prostou lidskou posilu. Oni se ovšem nevzdali a nepokořili snad z nějakého estrádního exhibicionismu. Většinou to byly důvody mnohem prostší: nebyli schopni vzdát se poznané pravdy a svého názoru, zrozeného z tohoto poznání."

- oo Více než 75 milionů lidí může do roka zemřít hladu; oznámil to v Ženevě uřadující ředitel Světové rady církví G.Jackson a dodal, že 400 až 800 milionů osob, zejména v zemích tzv. třetího světa, trpí polvživou. Apokalypsu hladomoru přiblížily podle jeho názoru světová inflace, stoupající ceny nafty a snížení produkce potravin.
- oo Celkem 3.500 let vězení žádá madridský soud pro jistého bytového podvodníka, který vylákal spousty peněz ze 4.000 důvěřivých osob. Vytiskl si také přes tisíc falešných šeků.

KDO VLÁDNE POLOVINĚ SVĚTA.

Pod tímto titulkem uveřejnil před časem pařížský týdeník "Le Nouvel Observateur" článek, zabývající se vzrůstajícím vlivem nadnárodních společností na světovém hospodářství. Uvéďme jeho stručný obsah, neboť vhodně doplňuje naše, v listopadových Zprávách ČSKF, otištěné pojednání o Galbraithově kritice velké moci a vlivu nadnárodních společností v západních zemích světa.

Gigantická koncentrace.

Rozvoj nadnárodních monopolů a jejich vliv nabyl ve struktuře světového hospodářství nové kvality. Mezinárodní firmy, jako General Motors, IBM, Michelin či Saint-Gobain rozmístily své výrobní podniky všude, kde je zaručen dosti vydatný zisk. Při tom ruší autonomii nezávislých národních států a jejich vládní, obchodní, danovou a měnovou politiku.

Dnes není významější firmy, která by neměla v různých zemích filiálky, jež se zabývají výrobou určitých dílů téhož výrobku-/o tuto mezinárodní dělbu práce se ostatně, hlavně z politických důvodů, usiluje i v komunistickém hospodářském bloku Comecon-. Výroba západních mezinárodních monopolů nyní roste dvakrát rychleji než úhrn světové hospodářské činnosti. Do roku 1985 bude podle dnešních odhadů asi 300 až 400 mezinárodních firem ovládat 80% všeho průmyslu západního světa. Svědčí o tom např. ta skutečnost, že již dnes vládne v jistých oborech hrstka firem, obvykle sdružených v konsorcia: Prakticky veškerý naftový průmysl ovládá sedm gigantických firem, patnáct firem řídí petrochemii, deset elektroniku, osm výrobu pneumatik, pět výrobu plochého skla a devět výrobu papíru. Tito průmysloví giganti mezi sebou nebojují. Možné konflikty si řeší na dálku a od zeleného stolu, ložodou. Např. naftová společnost Shell se podílela^{na} 25 společných operacích a jiná naftová společnost Standard Oil of New Jersey na 35 operacích s jinými naftovými firmami. Stejně tak americké mezinárodní společnosti a jejich zdánliví evropští soupeři provádějí společně přes 4.000 operací. To je třikrát víc než provádějí evropské společnosti samy.

Rozdělování vlivu.

Obrázek, který si lze z těchto údajů učinit, představuje mezinárodní oligarchii. Skládá se z několika velkých firem, jejíž manažeři pocházejí povětšinou z týchž škol, z téhož společenského prostředí, vyznávají tytéž ideje a týmiž prostředky sledují tytéž cíle. Tyto firmy sice mezi sebou bojují o trhy, ale nikdy se neuchylují k cenové nebo obchodní válce. Jedna proti druhé užívají jako zbraně novinky a "jména" firmy a výrobku, které zavádějí a vypěstovávají a vedou nákladné reklamní kampaně. V marketingové politice používají svých obchodních kanálů a sítí, aby dobyly a udržely co možno největší podíly na trhu, ale i k tomu, aby event. zkorumplovaly překupníky a koncesionáře jiných výrobků a služeb. Nadnárodní společnosti si dnes nedělají s exportem zboží a služeb žádné starosti. Dnes je pro ně mnohem výnosnější vyvážet kapitál, zkušenosti a obchodní sítě, což znamená, že zřizují v zahraničí své filiálky. Výroba, kterou mateřské firmy zaručují svým zahraničním pobočkám, převyšuje celkovou částku světového vývozu z kapitalistických zemí o více než 20 miliard dolarů. Pro rok 1971 byla uvedena tato čísla: Úhrn vývozu mezinárodních firem 310 miliard dolarů, výroba jejich zahraničních poboček 330 miliard. Z těchto 330 miliard vyprodukovaly americké zahraniční filiálky 275 miliard dolarů. Americké nadnárodní společnosti vyrábí v přítomné době v zahraničí šestkrát víc než vyváží, a v r. 1975 budou zde vyrábět osmkrát více. Přitom dvě třetiny amerického průmyslového vývozu tvoří výrobky a služby, které americké mateřské společnosti prodávají svým vlastním zahraničním filiálkám. To znamená, že hlavní díl amerického vývozu spočívá ve vyvozu, vlastně přelévání kapitálu.

Jak došlo k přesunu ve vývozu zboží a služeb je si možno ukázat na příkladu Západního Německa a Japonska. Tyto válkou zpustošené země znamenaly od r.1948 nejvyšší index investiční činnosti ve světě: Investovaly více než třetinu svého národního důchodu. Mzdy a platy byly nižší než v ostatních průmyslových zemích, což podporovalo růst a akumulaci, jež dosáhly rekordní výše. Brzy vyrostly velké průmyslové komplexy, jejichž kapacita přerostla potřeby země. Aby přesto tyto velké firmy udržely rentabilitu svých podniků, musely začít vyvážet padesát i více procent své výroby. Vyhospodařily tak pro své mateřské země velké obchodní přebytky, které vedly k tomu, že domácí měna musela být vždy revalvována, což však znevýhodňovalo další exporty zboží a služeb, neboť tyto se staly v zahraničí dražšími. Průmyslníci, národohospodáři a politikové začali proto uvažovat o tom, že prospěšnější bude vývoz kapitálu, kterého měli dost, namísto zboží a služeb. K těmto úvahám je vedly následující hlavní tři důvody:

1. Vlivem superindividualizace a z ní plynoucího nedostatku pracovních sil začínají mzdy "explodovat". Je nutno uchýlit se k dovážení pracovních sil. Tyto pracovní síly se však nedají dobře manipulovat a je-li jich přespříliš, může dojít k nevoli jisté části domácího obyvatelstva vůči těmto cizincům, což je politicky nežádoucí. Kromě toho je nutno zahraničním dělníkům a jejich rodinným příslušníkům poskytovat stejné životní podmínky, jaké jsou běžné v jejich hostitelské zemi. Nelze je ubytovat ve špinavých barácích, protože NSR není Turecko a Japonsko není Jižní Korea nebo Filipíny. Z toho tedy plyne, že továrny je výhodnější stavět tam, kde tyto pracovní síly jsou k dispozici, než je odtamtud vyvážet. Tím se využije i jejich nízkých mezd, které se tam platí.
2. Superindustrialisace začíná vážnout v nejvyspělejších zemích západní Evropy a v Japonsku na fyzických faktorech. Začíná chybět prostor, voda, vzduch. Přelidnění a zamoření prostředí začínají překračovat kritický limit. To je např. hlavní důvod, který západoněmeckému průmyslu brání budovat nové továrny v povodí Rýna. Méně nákladné je usadit se třeba v Brazílii. Kromě kapitálu se tak vyveze i zamořování prostředí.
3. Nezávisle na předchozích důvodech má vytváření poboček v zahraničí hospodářské a politické důvody, které žádná větší firma nemůže podcenovat. Může se počítat s tím, že mezinárodní firma dosáhne o 30 až 40% vyššíh zisků než tradiční vývozní firma. Vysvětlení: Mezinárodní trust - třeba Michelin - má 17 továren ve 13 zemích. Tyto továrny jsou organizovány jako holdingová společnost, která má společnou administrativu a reguluje vývoz a dovoz. Sídlo holdingové společnosti je ve Švýcarsku - Michelin konkrétně v Basileji - nebo v některé jiné zemi, nazývané "danovou oasou", neboť v ní neexistuje daň ze zisku nebo daně jsou podstatně nižší než v jiných zemích. /Odhaduje se, že ve Švýcarsku a Lichtenštejnsku je sídlo 10.000 až 20.000 holdingových a "hlavních" společností, z největší části však ve formě pouhé poštovní schránky, spravované některým občanem Švýcarska nebo Lichtenštejnska/. Takovými danovými oasami jsou vedle Švýcarska a Lichtenštejnska - Lucembursko, Bahamské ostrovy atd. Úkolem vedoucích manažerů velkofirem pak je zajišťovat se postarat o to, aby pobočky v zemích s vyšším danovým zatížením nevykazovaly žádný a nebo jen malý zisk a aby zisky - pomocí skrytých finančních převodů - vykazovaly podniky nebo sídla v "danových oasách". Dosahuje se toho i tím, že mateřským firmám usídleným v nějaké danové oase platí pobočky v zahraničí za "poskytované" služby, licence, polotovary atd. neúměrně vysoké ceny.

Např. "švýcarskému" ředitelství nějaké firmy nic nebrání, aby určité součásti dalo vyrábět v některé jiné zemi a pak je prodávalo svým filiálkám ve Francii nebo NSR s dvousetprocentním až třísetprocentním ziskem, který samozřejmě vykazují ve Švýcarsku. Touto nepřímou cestou realizuje ředitelství mezinárodní firmy ve Švýcarsku velké nezdáněné zisky svých francouzských nebo belgických filiálek, které se umělým zatížením nadměrnými výdaji udržují na pokraji zdánlivého deficitu.

Panenský trh.

Všechny tyto praktiky jsou relativně nevinné ve srovnání s až nestydatým a takřka vyděračským vykořisťováním rozvojových zemí. V těchto mladých zemích nebrzdí ziskuchtivost mezinárodních velkofirm ani konkurence ani politická moc. Přicházejí na panenský trh, uchylují se i k podplácení místních politiků a úředníků a pak za monopolní ceny prodávají výrobky svých služeb a filiálek. Protože je však v posledních letech stále obtížnější dostat takto vypracované zisky mateřských zemí/zadlužení rozvojových zemí dosahuje ohromných výšek a jejich měny se obtížně směnují/, přizpůsobily americké a evropské velkofirmy své metody nové situaci: nyní realizují zisky nejen z prodeje svých filiálek, nýbrž také - a to hlavně - z dodávek, které těmto pobočkám zasílá mateřská firma. Pobočka se vlastně stane podřízeným odběratelem mateřské firmy, která má největší zisky nikoliv z výrobků prodávaných filiálkami, nýbrž z dodávek, jejichž koupi těmto pobočkám nařizuje za ceny, které jim diktuje. Podle nedávné informace OSN odvádějí filiálky v rozvojových zemích jen za patenty a licence a služby tak vysoké poplatky, že se rovnají polovině nových investic, které plynou do těchto zemí třetího světa. Nadzisky, jež mezinárodní firmy těží z dodávek svým vlastním pobočkám, nepochybně reprezentují částku, kterou uvádí zpráva OSN. Tyto skryté nadzisky zcela ruší sebevýznamější oficiální údaje o ziskových indexech v rozvojových zemích. Nenaftové investice na jižní polokouli oficiálně uvádějí 12% renditu z investovaného kapitálu; v Evropě vynáší investovaný kapitál ročně 10%, v Kanadě 8%. Z uvedeného plyne, že tato forma hospodářské činnosti je pro mezinárodní koncerny nejvýhodnější. Např. americké firmy, silné svou technologií a všeobecně směřitelnou měnou, investovaly v zahraničí v tak velké míře, že za pouhých 12 let/1960-1971/ vzrostl jejich mezinárodní kapitál z 32 na 86 miliard dolarů. Za 12 let tedy investovaly v zahraničí o 50% víc než v celé předcházející době. Při financování svých investic v cizině se nemusejí vůbec zadlužovat. V letech 1968-1970 převedly americké firmy domů na dividendách, úrocích a licenčních poplatcích ze zahraničí/hlavně z rozvojových zemí/ celkem 24,3 miliardy dolarů. V téměř obdobích tytéž firmy investovaly v zahraničí jen 10,9 miliard dolarů. Za pouhý rok 1971 převedly domů oficiálně 9 miliard dolarů na dividendách, úrocích a licenčních poplatcích. V téže roce investovaly tyto firmy do svých poboček jen 4,8 miliard dolarů.

Ale ani v tomto případě neříkají čísla pravdu; je to jen viditelná část ledovce. Mezinárodní společnosti stahují domů jen ty zisky, které nemohou v zahraničí výnosně investovat. Děje se tak ve dvou případech: Je-li trh v dané zemi příliš omezen, aby absorboval růst výroby, nebo je-li politické riziko nových investic příliš velké. A tak tomu je ve většině rozvojových zemí.

Mezinárodní firmy proto odčerpávají své hlavní zisky z rozvojového světa, aby je investovaly v prosperujících a politicky jistých zemích: v Západní Evropě, Kanadě nebo Australii. Svědčí o tom údaje OSN: V roce 1970 odčerpaly mezinárodní společnosti z Afriky 996 milionů dolarů, ale investovaly tam jen 270 milionů. Z Asie odčerpaly 2,4 miliardy, ale investovaly tam jen 200 milionů. V Latinské Americe se uvádí 2,9 miliard odčerpaných zisků proti 900 milionům investovaných dolarů. Ale

tyto údaje neberou u Latinskej Ameriky v úvahu skrytý vývoz zisku, ktorý je rovnako význačný ako oficiálne priznaný vývoz. Časopis "Le Novel Observateur" končí záverom, že článok svojimi číslami ukazuje, ako mamuti nadnárodné podnikateľské korporácie odírajú rozvojové zeme. Tento záver odpovedá z väčšej časti skutočnosti, i keď je možné uviesť radu ekonomických a iných argumentov, ktoré nevidia činnosť nadnárodných spoločností tak negatívne. Takovú úvahu učiníme obsahom príspevku v niektorom ďalšom čísle Zpráv.

Jen jedno je treba pripomenúť hneď: Jak nestydatě a bezohledně vykořisťuje své satelity Sovětský svaz, obzvláště hospodářsky vyvinuté Československo. SSSR stojí v jedné řadě s těmito nejbezohlednějšími mezinárodními koncerny světa, které se snaží na jedné straně ideologicky pomlouvat, na druhé straně však usiluje o jejich spolupráci při industrializaci své hospodářsky neschopné země.

J.Z.

ÚLOHA PROLETARIÁTU V MODERNEJ SPOLOČNOSTI.

Vlani tomu bolo 125 rokov, čo Marx vydal svoj Komunistický Manifest v ktorom prisúdil proletariátu vedúcu úlohu vo vývoji spoločnosti, obdaril ho mimoriadnou vlastnosťou: zmyslom historického imperatívu. Lenin z Marxových teórií vybudoval vládny systém: diktatúru proletariátu, ktorú u nás v republike sa komunisti snažili už v roku 1945 vpašovať vo forme t.zv. ľudovej demokracie. Ale mal Marx pravdu? Je proletariát naozaj pokrokovou triedou? Táto Marxova poučka - ako mnohých jeho teórií bola podrobená kritike pod zorným úhľad vývoja komunistického hnutia za 125 rokov od vydania Komunistického Manifestu. A práve tak ako juhoslovanský komunista M. Mihajlov prišiel k záveru, že komunistická predstava o socialistickej samospráve v hospodárskom systéme komunistického kapitalizmu je len utópiou, nehodiaca sa do moderného života, tak druhý marxistický teoretik, bývalý člen rumunskej socialistickej strany a nateraz profesor histórie na univerzite v San Paulo v Brazílii, Ion Crisă, prichádza k poznatku, že proletariát nie je triedou s historickou víziou, so zmyslom historického imperatívu a so schopnosťou premeniť svet. Úvahu profesora Crisăna, uverejnenú v časopise New York Times po určitej úprave priniesli NAŠE SNAHY: — Proletariát dnes účinne prispieva k hospodárskemu pokroku. Jeho vplyvné záujmové organizácie sú vstave paralyzovať priemyselné krajiny. Ale je hádam preto proletariát preniknutý zmyslom historického imperatívu? Zdá sa, že nie! V komunistických i nekomunistických krajinách, keď proletariát dosiahne určitú sociálnu úroveň, má záujem hlavne len o zachovanie statu quo. Stáva sa v podstate malomeštiackym.

V komunistických štátoch bol proletariát využívaný vládnuťou vrstvou proti skupinám, ktoré nechceli zmenu. Tak napríklad študentské hnutie v Poľsku v r. 1968 bolo Gomulkom potlačené s pomocou robotníkov, tých istých robotníkov, čo v roku 1970 spôsobili, po prvý raz v komunistickom svete, pád vlády. Ale ani vtedy nešlo proletariátu o základné problémy - bojoval, povedal by som, "za vrece zemiakov".

Tak ako národ, aj trieda sa musí posudzovať podľa toho, aké vytvára materiálne a mravné hodnoty. Diktatúra proletariátu nám doniesla priemernosť, vnútila priemernosť do štruktúry štátu a stala sa veľou konzervatívnou silou a pokúsila sa sputať život do zvieracej kazajky. Bojuje proti inteligencii - tej triede, ktorá v skutočnosti uviedla do života celý koncept proletariátu.

Medzi káfkovským aparátom vytvoreným proletárskou diktatúrou a intelektuálmi sa zosilňuje antagonizmus. Štát znovu a znovu používa proletariát ako štabilizačnú silu. Deje sa to nielen v komunistických krajinách.

Štatická spoločnosť je p otikladom v pojmoch.Štatická filozófia takzvaných proletárov v priemyselných krajinách/tak komunistických, ako aj nekomunistických/ je vo svojej podstate reakcionárska.

- Ich filozofia je:"Ak to ja nevidím,tak to neexistuje.Ak to existuje,musí to byť také,ako ja chcem".Na svete je plno politikov s podobnou filozofiou.

Univerzity sú streliskom tých,čo študujú nové a zložité sily spoločenského vývoja,ktoré proletariát nie je vstave chápať. To potom vedie k protiintelektuálnym útokom v komunistických i nekomunistických štátoch.Napr.na kongrese Americkej federácie práce a priemyselných organizácií /A.F.L.-C.I.O./povedal Leonard Woodstock: "Robotníctvo je obetou sociálneho snobizmu liberálnych intelektuálov". Túto myšlienku znovu a znovu vyslovovali "proletarski" vodcovia komunistického sveta.

Nemusím veľmi pátrať po paradoxoch.Sú tu na každom kroku.V tej istej chvíli,keď americký kongres-pod tlakom amerického robotníctva-obsekával príspevky pre Medzinárodnú organizáciu práce,lebo sovietsky zástupca stal sa jej predsedom,premiér Kosygin so širokým úsmevom prijal delegáciu zástupcov amerického obchodu a bankovníctva pod vedením Davida Rockfellera.

Po celom svete proletári sú zástancami anachronického nacionalizmu. Stalin mal podporu ruského proletariátu.Hitlera podporoval proletariát nemecký-ten istý proletariát,o ktorom si Marx myslel,že musí byť triedou s najvyvinutejším duchom internacionalizmu.

Musím povedať,že súčasná spoločnosť pri svojom hľadaní šťastia nemá skutočného spojenca v proletariáte.Dnešný pokročilý svet potrebuje politického mysliteľa,ktorý je na úrovni svojej úlohy.Akéhosi politického Einsteina.Je proletariát triedou,ktorá je vstave dať ľudstvu takéhoto Einsteina,alebo podporovať ho?/NAŠE SNAHY/

X X X X X X

- oo Podľa posledných výsledku šetrení pracovní skupiny pri spoločnom statistickom úrade jest nutno očakávať ve Švýcarsku zpomalenie rústu hrubého spoločenského produktu (BSP). Zatím co v roce 1972 vzrostl o 5,8% a v roce 1973 ještě o 4,1% bude činit přírůstek v roce 1974 pouze 1,4% a v roce 1975 ještě jenom 2%.Hlavní příčinou jsou prý omezení ve stavebnictví
- oo V rozhovoru s redaktorem EX LIBRIS si posteskl švýcarsky poslanec, profesor a do nedávna poverenec pro cenovou politiku Dr.Schürmann : "U nás se diskutuje o kursech na burze,o cenách mléka a chleba - všechno,co se týká naší peněženky nás strašně zajímá - nikoliv však nové literární a umělecké proudy a díla. Naši lidé jsou trvale a plně zaměstnaní problémy hospodářství a svého hmotného blahobytu. Nemuselo by tomu tak být ale Bohužel tomu tak je." Není tomu tak úplně stejně i mezi námi exulanty?
- oo OSVOBOZENÍ PŘIJDE Z VÝCHODU - v toto přesvědčení vyústil programový projev J.Kuseho, předsedy Hnutí čsl.křesťanských demokratů v exilu na letošním sjezdu této organizace (viz ZPRAVY 5/6),jak jej přináší ve zkratce červnové číslo "Demokracie v exilu".Proti-režimová aktivita v SSSR má totiž v posledních letech vysokou mravní i politickou úroveň a stále stoupající trend (Solzenicyn, Maximov,Sacharov,Sociálně křesťanský svaz atd.).
- oo 194 cizinců, z toho 103 západních Němců nemohlo v červnu navštívit CSSR kvůli vlasům. Odmítli totiž navštívit holiče,na kterého je odkázaly cs.pohraniční orgány,aby se prý jejich účes "shodoval" s fotografií v pasech.

K POSLEDNÍM UDÁLOSTEM

ABY SE OCEÁNY NESTALY ZDROJEM KONFLIKTŮ.

Moře a oceány! 71% plochy naší planety. Obrovské a zdánlivě nevyčerpatelné zdroje energie, zásobárna tří čtvrtin pozemského kyslíku, nezměrná ložiska soli, zlata, kobaltu, mědi, manganu, asi 160 miliard barelů nafty, jak odhadli odborníci, 14 miliard kubíků přírodního plynu. Skladiště potravy - nejenom ryb - pro takových 30 miliard lidí. Spojnice mezi světadíly. Regulátor podnebí, dárce deště, útočiště obyvatel měst a vnitrozemí, kteří tráví na jeho březích dovolené.

Dárce života vůbec, neboť tam, v záhadných hlubinách, vznikl před stamiliony let první živý organismus.

Ve venezuelském Caracasu od 20. června probíhá tříměsíční konference, největší, jakou kdy OSN pořádalo od San Franciska v r. 1945. Na 5000 delegátů ze 150 zemí na tomto mamutím zasedání jedná o šíři teritoriálních vod, právu na rybolov, těžbu nerostných zdrojů, boji proti zamoření. Kdo bude čerpat naftu, jejíž nedostatek tak zvýraznila petrolejová krize, najde-li se, řekneme, uprostřed Atlantiku? Až dosud zde více méně platily zákony džungle - kdo dřív přijde, ten dřív mele, právo silnějšího a technologicky vyspělejšího. Země, které nemají k moři přístup, byly často osunuty na koleji závislosti na svých přímořských sousedech.

- Je to obří konference, na níž se střetne mnoho rozdílných, ba protichůdných koncepcí. Politikou počínaje. Neboť Arabové kupříkladu žádají účast Palestinců, Čína zase prosazuje Vietcong a Sihanukovu vládu v exilu. Dále se očekává konfrontace SSSR-Čína; napětí umocní horké i studené konflikty na Dálném východě o řečiště Ussuri. Podle Číny patří sporný trojúhelník území u Chabarovska Číně, podle SSSR je sovětský. A pak tu jde o průlivy, na které je Moskva zvlášť citlivá. Mají pro ni životní význam. Jak jinak mohou největší rybářská flotila světa a nejsilnější válečné loďstvo pronikat do teplých moří než přes Bospor, Dardanely, Skagerak anebo z Vladivostoku? A jsou tu také strategické úžiny Gibraltar, Malacca, Aden, Behringův průliv...

Mnoho sporů se povede v otázce šíře teritoriálních vod. V minulých staletích se všeobecně uznávaly tři míle - na dostřel kanonů - dnes jde většinou o 12 mil anebo víc. Některé státy navrhují až 200 mil ekonomické kontroly tzv. kontinentálního prahu, pásma při pobřeží, nejbohatšího na plankton, ryby, měkkýše. Čína, která se podobné konference účastní poprvé a vytkla si hájit zájmy zemí "třetího světa", navrhuje přijetí rezoluce "free-for-all sea limit s".

Neméně důležitá je otázka, jak zabránit zamoření oceánů. Tragických příkladů kontaminovaných proudů a naftových povlaků pláží máme už mnoho. Ještě několik "Torrey Canyonů"... a zmizí veškerá idyla břehů, krása, život. Jak přesvědčit státníky, vojáky, průmyslníky, že moře není jen obrovským - ale nikoliv nenaplnitelným - košem na odpady?

OSN svého času vyhlásilo moře a oceány "dědictvím celého lidstva". Aby tomu tak bylo, zasedá se ve Venezuele. Aby se lidé rozumně dohodli. Aby se oceány nestaly zdrojem konfliktů, vždyť už těch, které se odehrávají na souši máme dost.

Stanislav M. Kríž

- oo Druhý díl "SOUOSTROVÍ GULAG" v ruštině, -zhruba 700 stran-vyšel v červnu v Paříži. V pokračování tohoto pověstného dokumentu, opět z lágrového prostředí, se autor neobrací již jen na Rusy ale i na západní veřejnost. I v druhém dílu píše Solženicyn o Leninově spoluzodpovědnosti na vzniku pracovních táborů/dekret z 23.7.1918/ a cituje jeho telegram bolševickým komisařům v Penze, v němž "otec revoluce" nařizuje pozatýkání všech "podezřelých živlů" a jejich internaci v lágrech. 5. září 1918 následoval pověstný "dekret o rudém teroru", vydaný opět z Leninovy iniciativy; mluví se v něm o "třídním nepříteli", jehož "nutno izolovat v koncentračních táborech". Solženicyn popisuje hrozný život v lágrech na arktických ostrovech, a zvláště Čeky, která kupříkladu zapřahala vězně do saní místo konů. Velkou část druhého dílu "Souostroví" vyplňuje popis ovzduší, které vládlo na "velkých stavbách komunismu".
- oo Podivnému rybolovu se věnovala sovětská "rybářská" loď v Severním moři, když se nepochybně v honbě za sardinkami-přiblížila na necelých deset metrů k umělému ostrůvku s vrtnou soupravou "British Petroleum" a horlivě si ji fotografovala. "Rybáři" byli oblečení do uniforem sovětského námořnictva a z plavidla na všechny strany trčely antény. K incidentu došlo 25. června.
- oo JEN TAK TAK UNIKL SSSR OFICIÁLNÍMU ODSOUZENÍ za praxi nucených prací-v Ženevě na konferenci Mezinárodní organizace práce. Pro rezoluci hlasovalo 123 delegátů a od schválení ji zachránily jen četné abstence. Sovětská reakce-ústy poradce S. Ivanova: "Špatně si vykládáte naše zákony. Pokud vůbec určujeme lidi na stanovené práce, je to v rámci boje proti parazitismu." Kanadský delegát: "Ale kdo v SSSR určuje, co je a co není společensky užitečná práce? Dělá spisovatel, který píše, co si myslí, práci užitečnou či nikoliv?" Odpověď zůstal Ivanov dlužen.
- oo Knihy, dopisy, fotografie a ŘADA PÍSEMNOSTÍ A. SOLŽENICYNĚ zmizela koncem května z moskevského bytu spisovatelovy dlouholeté spolupracovnice a překladatelky N. Georgijevny. V disidentských kruzích se nepochybuje o tom, že zcizení má na svědomí KGB, jejíž agenti vnikli do domu, když předtím ženu telefonicky vylákali na ulici.
- oo Na žádost sovětské delegace byl Solženicynův "Gulag" stažen z prodeje ve stáncích ženevské OSN. Proti rozhodnutí protestovalo v pondělí 1. července asi 250 zaměstnanců Spojených národů a zásah označilo za "akt, který je v rozporu se zásadami svobody informací".
- oo Světové mistrovství ve fotbale v NSR zpravodajsky krylo 2.156 akreditovaných novinářů tiskových agentur, novin a rozhlasů a televize ze 72 zemí. V Mexiku v r. 1970 jich bylo "jen" 1.767 a v Anglii v r. 1966 1.564.
- oo V Kalifornii, Nevadě, Utahu a Arizoně pozorovali 1. července dlouhý světelný pruh na noční obloze. Observatoř v Los Angeles oznámila, že šlo patrně o mimozemský předmět velkých rozměrů/meteor?-/který se rozehrál třením o zemskou atmosféru. Kdyby však dopadl na povrch naší planety, byl by pravděpodobně studený.
- oo M. Jongbloed, hrankář holandského mužstva, které hájilo národní barvy na světovém mistrovství, je jediným hráčem-amatérem: má v Amsterdamu trafik. V době mistrovství, i když nebyl přítomen, zvýšil se prodej tabákových výrobků v jeho kiosku dvojnásobně-díky fanouškům.
- oo Čtyři z pěti případů rakovinného onemocnění má na svědomí zamořené životní prostředí. K tomuto závěru došlo asi 1000 účastníků nedávné konference o znečištěném prostředí, která se konala v Paříži. Největší vinu nesou chemikálie, hlavně plyny: na čelných místech jsou výpary aminokyselin, etér a ovšem tabákový kouř.